

EU-Orientering

*LO-Kontoret i Bruxelles
nr.4 – 4. juni 2004*

Europæisk industri truet på alle fronter

Nok er det for tidligt at tale om en egentlig afindustrialisering, men industrien i Europa er truet af øget konkurrence på helt nye områder, og industrien er afgørende for den europæiske velfærd, hedder det i udspil fra EU-kommissionen

Fem ud af 23 brancher i den europæiske industri er i så hård konkurrence, at både produktionen og beskæftigelsen falder. Også andre brancher mærker øget konkurrence og tegn på krise. Især er Europa ramt af lav produktivitet og situationen inden for forskning og udvikling er foruroligende, fastslår EU-kommissionen i en rapport om industripolitikken i det udvidede Europa. Beklædningsbranchen, værfter, tekstil, læder og skotøjsindustrien og industrien inden for brændsel er hårdest ramt og spiller i dag en klart mindre rolle inden for den samlede industri.

Handelsunderskuddet inden for brancherne øges, og arbejdspladser flytter til den øvrige verden.

Men ikke kun de arbejdsintensive arbejdspladser flytter i dag. Også mellemsektorerne er ramt.

- Selv i visse højteknologiske sektorer er der tegn på udflytninger og også i servicesektorerne, hedder det i rapporten. Alligevel afviser Kommissionen at tale om en egentlig afindustrialisering. Men konkurrencen er så hård, at EU-landene sammen må skabe et miljø for industrien, hvor den kan vokse og stå imod den til

tider unfair konkurrence fra andre dele af verden. Sker det, er den europæiske industri ikke død i den ny verden. - Den globale økonomi giver den europæiske industri en række muligheder, forudsat at industripolitikken underbygger den nødvendige udvikling, mener Kommissionen.

Klarere politik

Den nødvendige udvikling er ifølge EU-kommissionen, at EU sætter mere fokus på konkurrenceevne på en række politiske områder. Det betyder, at sammenhængen mellem forskellige politiske felter som undervisning, forskning og fornyelse og også selve konkurrencepolitikken skal udnyttes med klare afstikkere til politikken for strukturfondene og beskæftigelsen. Fondene skal bruges aktivt til at støtte forskning og udvikling og også de menneskelige ressourcer gennem øget undervisning og livslang læring.

Samtidig agter Kommissionen at gå i dybden med problemer i særlige sektorer og vil i første omgang tage fat på både maskin- og bilindustrien.

Med sådanne initiativer tror Kommissionen, at industrien bliver i stand til at ændre sig til nye tider og bidrage til, at EU når de mål, EU's stats- og regeringsledere satte sig i foråret 2000, da de i Lissabon vedtog, at EU skal være den førende region i verden inden for den videnbaserede økonomi i år 2010. Netop det mål betegner de fleste i dag ellers som helt urealistisk. Senest har OECD stillet sig tvivlende. Rapporten fra Kommissionen fastslår da også, at der skal klare ændringer til, hvis EU blot skal undgå at sakke yderligere bagud i forhold til USA og tabe arbejdspladser til de nye industriområder i Indien, fjernere østen og især Kina.

- Ændringerne er nødvendige. Det vil være formålsløst at forsøge at modsætte sig udviklingen, konkluderer rapporten.

Industri øger servicen

Når Kommissionen advarer mod udviklingen, skyldes det, at industrien stadig spiller en afgørende rolle for den europæiske velfærd. Selv om servicesektoren vokser betydeligt mere end industrien, betyder det ikke, at industrien mister sin indflydelse på udviklingen i samfundet. Bag servicesektorens vækst ligger også, at industrien lægger opgaver over i den. Traditionelle industrivarer indeholder flere og flere opgaver for service som marketing og egentlig service og eftersyn, når varerne er solgt. I Frankrig anslås det, at to ud af tre virksomheder i industrien har lagt dele af sine traditionelle opgaver ud til egentlige servicefirmaer. Derfor understøtter industrien udviklingen i servicesektoren.

Tabene af arbejdspladser i industrien skyldes til dels også, at produktiviteten i industrien stiger hurtigere end inden for

service, der stadig lever af de ansattes arbejde og ikke robotter og anden ny teknologi.

Kun banker og forsikringsselskaber og inden for kommunikation går udviklingen i produktiviteten hurtigere end inden for industrien.

For den europæiske industri er problemet imidlertid, at produktiviteten øger endnu mere i andre dele af verden. Mens den taber noget af pusten i Europa i de senere år, oplever den amerikanske industri således konstant øget fart i produktiviteten. Og i Kina går det endnu hurtigere.

Forskning og udvikling

Det var den udvikling, der i foråret 2002 fik EU-landenes stats- og regeringsledere til at sætte nye mål. Det gjaldt støtten til forskning og udvikling, der i 2010 skulle op på tre procent af BNP. For netop inden for forskning og udvikling halter EU fortsat bagefter USA. I år 2002 var investeringerne 38 procent mindre end de amerikanske.

Problemet er, at private virksomheder investerer for lidt i forskning og udvikling og er mindre villige til at tage risici end virksomheder i de regioner, Europa konkurrerer med. Kommissionen peger i den forbindelse på antallet af nye patenter. EU-landene er bagefter både i forhold til USA og Japan.

Men alt er ikke sort. Både Finland, Irland og Sverige er med inden for de højteknologiske sektorer og også i front med nye produkter. De øvrige EU-lande skal drage fordel af fortroppens erfaringer, og det skal ske inden for det industrimiljø, som EU-kommissionen agter at fremme.

fortsættes

Lykkes det, så vil industrien ifølge Kommissionen kunne løfte velfærd i EU og løfte sit ansvar over for samfundet.

- Afindustrialiseringen kan afværges. Hvis alle gør en indsats, er det muligt at skabe en positiv udvikling, hedder det i Kommissionens rapport.

EU-lande satser på verden udenfor

Investeringerne i andre industriområder er langt større end den øvrige verdens investeringer i EU. Kina modtager kun en lille del, men øger til gengæld sin eksport til EU

De nye vækstområder i verden modtager i stigende omfang investeringer fra EU-landene. I 2002 satsede de europæiske virksomheder 130,6 milliarder euro (ca. 970 mia. kr.). Den øvrige verden investerede kun 85,9 milliarder euro (ca. 640 mia. kr.) i EU-landene. En tysk undersøgelse viser, at 45 procent af virksomhederne, der investerede i udlandet, gjorde det ud fra sparehensyn. Trods den øgede opmærksomhed om Kina, er det ikke Riget i Midten, der er centrum for de europæiske investeringer. Kina modtog kun to procent af investeringerne, der især går til de øvrige industrilande. Men EU-kommissionen fremhæver i sin rapport om industriens muligheder alligevel truslen fra Kina, der konstant øger sin eksport af varer til EU-landene.

I 1990 kom 2,6 procent af importen fra Kina. I 2002 stammede hele 8 procent af de varer, EU-landene importerer, fra Kina. - Hele denne udvikling, som har taget fart i løbet af få år, kan i nogle tilfælde med god grund få en til at frygte, at visse industrier flytter til Kina, trækker andre brugere og leverandører med sig og reducerer det industrielle grundlag på det

europæiske kontingent, hedder det i Kommissionens industrirapport. Kommissionen peger på, at Kina tidligere satsede på legetøjs-, tekstil- og beklædningsbranchen. Men i dag satser kineserne også på sektorer med stort teknologisk indhold som kemiindustrien og har godt tag i den nye bio-sektor og sektoren for elektronik og husholdningsudstyr. De kinesiske virksomheder samarbejder med førende europæiske firmaer om distributionen af de kinesiske varer i Europa.

Kina er også blevet den største forbruger af genbrugsmetal. Kineserne suger metallet til sig i et omfang, så det kan blive en trussel for den europæiske metalindustri, hvor 30-40 procent er baseret på genbrugsmetal.

Kommissionen peger dog også på, at europæiske virksomheder har store muligheder på det kinesiske marked. De europæiske bilfirmaer står for 60 procent af det hastigt stigende kinesiske marked og sidder også på en pæn del af mobiltelefonerne.

- Et Kina, som bliver rigere og udvikler sig, bliver et Kina, som importerer mere, hedder det i Kommissionens rapport.

EU-landene godtager kritik af egen job-politik

Regeringerne tager slapt på EU's beskæftigelsespolitik. Ministrene accepterer kritik fra EU-kommissionen, der også gælder den danske politik for job. Men politikken er for slap og snæver, mener direktøren for europæisk fagligt forskningsinstitut

Danmark og de øvrige EU-lande accepterede tirsdag den kritik af jobpolitikken, EU-kommissionen tidligere er kommet med. På et rådsmøde for landenes arbejds- og beskæftigelsesministre i Luxembourg blev også den danske regering opfordret til at gøre mere for få ledige ud på arbejdsmarkedet og få flere til at blive i job, selv om de er kommet op i årene.

Den irske formand for rådet, Frank Fahey, sagde efter mødet, at problemet med EU's beskæftigelsespolitik er, at landene ikke følger den til fulde. Derfor var han enig med EU-kommissionen, der i de særlige henstillinger til de enkelte lande var hårdere og mere præcis end i de tidligere år. Kun ved at følge politikken, når EU målet fra Lissabon-topmødet i marts 2000 om at beskæftigelsen skal øges for at gøre EU til den førende økonomiske magt i år 2010.

- Alle landene er blevet kritiseret, og alle landene har taget kritikken til sig. Alle erkender, at de er bagefter de mål, der blev sat i Lissabon, sagde Frank Fahey. EU-kommissionen er siden 1997 kommet med retningslinjer for landenes beskæftigelsespolitik hvert år. Sidste år blev retningslinjerne forenklet, og de følger de næste par år samme linje med vægt på aktivering af ledige, satsning på den menneskelige kapital med livslang læring, en politik, så det kan betale sig at arbejde frem for at gå ledig og større ligestilling på arbejdsmarkedet. Landene udarbejder særlige handlingsplaner for deres arbejdsmarkeds-

politik ud fra retningslinjerne. Men der er ingen straf, hvis de enkelte regeringer ikke følger dem.

Direktør i det europæiske faglige forskningsinstitut ETUI, Henning Jørgensen, påpeger, at beskæftigelsespolitikken dermed især bliver et forsøg på blot at koordinere dele af landenes beskæftigelsespolitikker.

- Og de er i dag meget forskellige. Det er med til fra starten at begrænse strategiens indhold og rækkevidde.

Henning Jørgensen finder, at politikken skal være mere omfattende, hvis den skal føre til fuld beskæftigelse. Det kræver, at også den økonomiske politik retter sig ind på politikken, og at den europæiske centralbank, ECB, ikke kun tænker i stabile priser, men også høj beskæftigelse.

- Derfor er det interessante ikke så meget de kosmetiske sminkninger sidste år, men om der er vilje og muligheder for at sætte politisk ind nationalt over for de gab på arbejdsmarkedene, som der er, og som kalder på en massiv arbejdsmarkedspolitisk indsats, siger Henning Jørgensen.

Belgien på gaden mod EU-direktiv

Belgiske partier og fagbevægelse demonstrerer lørdag mod det omdiskuterede EU-direktiv om tjenester, der gør det lettere for udenlandske virksomheder at udføre opgaver inden for service i andre lande. Forslaget møder modstand både i det socialistiske regeringsparti, De Grønne, Det Centrumdemokratiske Humanistiske parti, Kristelige Demokrater og den samlede fagbevægelse plus en række græsrodsbevægelser, der alle står bag demonstrationen.

Samtidig udtaler den belgiske EU-kommissær, Philippe Busquin, til dagbladet La Libre Belgique, at han er imod forslaget i dets nuværende form. Den socialistiske, faglige landsorganisation, FGTB, siger i en udtalelse, at forslaget fører til en ren jungle, fordi virksomheder blot behøver at følge administrative regler fra hjemlandet, og at det i praksis bliver umuligt at kontrollere løn- og arbejdsforhold blandt de ansatte.

FGTB frygter især for sundhedssektoren, men påpeger, at forslaget fra EU-kommissær Bolkestein kan få uheldige følger på en række områder, fordi kommissæren vil af med alt, der lægger hindringer i vejen for en såkaldt fri udvikling af servicesektoren.

- Disse hindringer er imidlertid ofte sat op for at garantere, at alle får en bedre service. Men også for at beskytte ansatte, sikre en god offentlig service, stabile priser, at alle har adgang til servicen, og at den har en vis kvalitet, hedder det i FGTB.

Den faglige landsorganisation peger også på problemer med vikaransatte. I dag skal vikarbureauer være godkendt for at

operere i Belgien. FGTB frygter, at den ordning bliver skrottet, og der dermed er åbent for dumping på løn- og arbejdsforhold.

Tirsdag havde EU-landenes arbejds- og beskæftigelsesministre lejlighed til kort at drøfte forslaget til et direktiv, men gik ikke ind i detaljerne. Ifølge flere kilder synes der dog at være flere lade, der har klare forbehold over for forslaget. En repræsentant fra Kommissionen siger dog, at holdningen er den, at det er ministrene for det indre marked, der spiller førsteviolon i den sag, og at det også kom til udtryk på tirsdagens møde.

EU-fokus på menneskelig kapital

Strukturfondene i EU skal rettes ind mod den menneskelige kapital og dermed understøtte produktivitet, vækst og beskæftigelse, hedder det i et papir, som EU-landenes arbejds- og beskæftigelsesministre diskuterede tirsdag. Få dage forinden vedtog de 25 landes undervisningsministre en resolution med vejledning til, hvordan landene kan styrke vejen til livslang læring.

Samtidig tog ministrene hul på diskussionerne om nye uddannelsesprogrammer, der lægger op til en firedobling af budgettet i den kommende periode. Programmerne følger op på Lissabon-processen og tankerne om livslang læring og lægger op til en øget fælles indsats inden for skoleuddannelser, grund- og videreuddannelser inden for erhvervsuddannelserne og også voksenuddannelser.

Ministrene blev enige om et særligt Europass, der gør det lettere for borgere i EU-landene at få godkendt deres uddannelser i andre EU-lande.

Holland øger arbejdstiden

Mens parterne på det europæiske arbejdsmarked drøfter ændringer af et direktiv om arbejdstid, tager den hollandske regering skeen i egen hånd og øger arbejdstiden trods stærke protester fra den hollandske fagbevægelse

Den hollandske regering slækker reglerne for arbejdstiden. For fremtiden kan de ansatte arbejde op til 12 timer om dagen og 60 timer om ugen, blot det i gennemsnit ikke bliver over 48 timer over 13 uger. Regler for natarbejde bliver enklere, og fravigelser kan aftales både gennem kollektive og individuelle aftaler på den enkelte virksomhed.

Ændringerne er modtaget med hård kritik fra den hollandske fagbevægelse, der finder, at regeringen dumper beskyttelsen af de ansatte ned på et minimum. I det hollandske LO, FNV, hedder det samtidig, at regeringen driver rov på et EU-direktiv om arbejdstid, der netop skulle hindre, at reglerne for arbejdstiden skrues nedad. Derimod er arbejdsgiverne tilfredse, men ønsker, at regeringen går endnu længere med at gøre arbejdsmarkedet fleksibelt. Det er for arbejdsgiverne ikke nok, at de kommer af med en række regler. De mener, at de 48-timer skal beregnes som et gennemsnit over et helt år og ikke kun over 13 måneder. Det nuværende direktiv siger 4 måneder.

De hollandske ændringer kommer samtidig med, at EU-kommissionen har bedt parterne på det europæiske arbejdsmarked forhandle om ændringer af det nuværende EU-direktiv. I et oplæg til parternes indledende drøftelser sagde EU-kommissær Stavros Dimas, at udfordringen er at beskytte de ansattes sikkerhed og sundhed og på samme tid give virksomhederne den fleksibilitet, der gør dem i stand til at være

konkurrencedygtige.

Kommissionen kom samtidig med oplæg til, hvad parterne burde tage op. Det gjaldt en generel regel om at afvige fra direktivets regler. Dertil kom bestemmelsen om perioden, de 48-timer skal beregnes over. Og endelig problemer med tilkaldevagter på især sygehuse, efter EF-domstolen har fastslået, at vagter på sygehuse gælder som arbejdstid, selv om der kun er noget at lave i krisesituationer. Den europæiske fagbevægelse, EFS, advarer mod Kommissionens oplæg. EFS vil af med muligheder for at fravige direktivet og advarer mod at åbne for længere arbejdsuger i stil med de hollandske.

- Det sætter spørgsmålstegn ved det, som vi kalder grundlæggende rettigheder, siger EFS's generalsekretær, John Monks. EFS ønsker at bevare tilkaldevagter som arbejdstid og går imod muligheden for fravigelser gennem individuelle aftaler på virksomhederne.

Derimod støtter de europæiske arbejdsgivere øget fleksibilitet. Lederen af Forum af Privat Business, FPB, Nick Goulding, siger, at fleksibiliteten især er afgørende for de små og mellemstore virksomheder. Den enkelte ansatte bør have mulighed for selv at vælge sin arbejdstid og dermed også, hvad de vil have ud af arbejdet i forhold til løn, status og tilfredshed i jobbet.

- Den nuværende regel for at fravige direktivet giver fleksibilitet både for virksomhederne og de ansatte.

Millioner af job i kulturindustrien

4,2 millioner unge som ældre i EU-landene arbejder i kulturindustrien. Det svarer til, at 2,5 procent af den totale beskæftigelse i de 25 lande.

De nordiske lande ligger i top sammen med Holland og Storbritannien. I Finland er hele 3,5 procent af jobbene inden for kulturindustrien. I Danmark er det 3,1. I bunden ligger Portugal, hvor kun 1,4 procent af jobbene er inden for kulturen, viser opgørelsen fra Eurostat.

Generelt er kulturarbejderne bedre uddannede end folk i andre brancher. 40 procent har således, hvad der svarer til en universitetsuddannelse. Til gengæld må folk ofte klare sig med deltidsjob, vikararbejde, forsøge sig som selvstændig eller have et job ved siden af arbejdet med kulturen.

EU-Orientering udgives af LO-Kontoret i Bruxelles.

Adresse: LO-DK-office, Bld. du Roi Albert II, 5/24

B-1210 Bruxelles. tel. 00-32-2-2040690 - fax: 00-32-2-2035657

Redaktion: Peder Munch

